

som det tidligere, da det endnu ikke var kommet til Magten, havde beklaget sig over; men Straffen udeblev ikke: »Ved at tillade Vilkaarligheden ligeoverfor de overvundne Partier, havde Folkepartiet forberedet Tyranniet; da Folket rejste sig, var det for sent. Karl V.s Hære gjorde det af med Republikens Rester.«

Det femte Foredrag omhandler Skattevæsenets principielle Omformning i Frankrig efter Revolutionen 1789, og de tre sidste omhandler Indkomst- og Formueskatter i England, Italien, Tyskland og Schweiz.

De otte Foredrag indeholder ikke lidet af Interesse; deres Form er klar og behagelig, omend temmelig løs, og kedelige er de paa ingen Maade. Men deres Tendens er antidemokratisk og deres Forfatter mangler al Sympathi for Nutidens socialpolitiske Bevægelser. Havde Pladsen tilladt en udførligere Redegørelse for Foredragenes Indhold, vilde der her kunne være blevet fremdraget: paa den ene Side endel interessante Bemærkninger og faktiske Oplysninger samt adskillige Anekdoter, — paa den anden Side en stor Mængde uholdbare Argumenter og forkerte Anskuelser. I det hele maa det vist indrømmes, at Foredragene ikke ganske opfylder de Forventninger, Léon Says berømte Navn maa vække.

A. P.-St.

H. Struer: Om Indførelsen af en Værdimaaler i Varer for Prioritetsgæld. København 1888. G. E. C. Gad. (85 Sider.)

Efter en Udvikling om, hvilken Skade Guldmøntfodens Indførelse har medført for Ejerne af Ejendomme, der er behæftede med Pantegæld, særlig for Ejerne af Landejendomme, gaar Forf. af ovennævnte Skrift over til en Fremstilling af, hvorledes han har tænkt sig, at man kunde indføre en Værdimaaler i Varer for Prioritetsgæld eller som han ogsaa kalder det en Normaltaxt for Beregningen af Værdien af Pantegæld i fast Ejendom og Rentebetalingen af samme. Derefter søger han at belyse en saadan Normaltaxt's Betydning først for Ejerne af de behæftede Ejendomme, dernæst

som det tidligere, da det endnu ikke var kommet til Magten, havde beklaget sig over; men Straffen udeblev ikke: »Ved at tillade Vilkaarligheden ligeoverfor de overvundne Partier, havde Folkepartiet forberedet Tyranniet; da Folket rejste sig, var det for sent. Karl V.s Hære gjorde det af med Republikens Rester.«

Det femte Foredrag omhandler Skattevæsenets principielle Omformning i Frankrig efter Revolutionen 1789, og de tre sidste omhandler Indkomst- og Formueskatter i England, Italien, Tyskland og Schweiz.

De otte Foredrag indeholder ikke lidet af Interesse; deres Form er klar og behagelig, omend temmelig løs, og kedelige er de paa ingen Maade. Men deres Tendens er antidemokratisk og deres Forfatter mangler al Sympathi for Nutidens socialpolitiske Bevægelser. Havde Pladsen tilladt en udførligere Redegørelse for Foredragenes Indhold, vilde der her kunne være blevet fremdraget: paa den ene Side endel interessante Bemærkninger og faktiske Oplysninger samt adskillige Anekdoter, — paa den anden Side en stor Mængde uholdbare Argumenter og forkerte Anskuelser. I det hele maa det vist indrømmes, at Foredragene ikke ganske opfylder de Forventninger, Léon Says berømte Navn maa vække.

A. P.-St.

H. Struer: Om Indførelsen af en Værdimaaler i Varer for Prioritetsgæld. København 1888. G. E. C. Gad. (85 Sider.)

Efter en Udvikling om, hvilken Skade Guldmøntfødens Indførelse har medført for Ejerne af Ejendomme, der er behæftede med Pantegæld, særlig for Ejerne af Landejendomme, gaar Forf. af ovennævnte Skrift over til en Fremstilling af, hvorledes han har tænkt sig, at man kunde indføre en Værdimaaler i Varer for Prioritetsgæld eller som han ogsaa kalder det en Normaltaxt for Beregningen af Værdien af Pantegæld i fast Ejendom og Rentebetalingen af samme. Derefter søger han at belyse en saadan Normaltaxt's Betydning først for Ejerne af de behæftede Ejendomme, dernæst

for Kapitalisterne (Kreditorerne) og endelig for Arbejderne. Resultatet, som han mener at komme til, er det, at Virkningen af en saadan Normaltaxt's Indførelse vilde være særdeles gavnlig.

Hovedtanken (som forøvrigt ikke er helt ny) er den, at man — for at holde os til noget bekendt — skulde indføre en Slags Kapitelstaxt som Grundlag for Beregningen af al Pantegæld i fast Ejendom og særlig for Rentebetalingen af samme. Denne Kapitelstaxt eller Normaltaxt skulde beregnes efter Priserne paa de vigtigste Livsfornødenheder og veksle med disse. Havde man høje Priser paa Livsfornødenhederne, o: Dyrtid, fik Kapitalisterne høj Rente af deres Penge, Arbejderne høj Løn; Grundejerne maatte ganske vist svare høje Renter af deres Pantegæld, men de stod sig alligevel derved, thi de fik saa meget mere ud af deres Ejendomme, saa det ser jo meget tiltalende ud, ikke at tale om, at Forf. ogsaa mener, at den fordævelige Spekulation med Grundejendomme vilde blive hæmmet betydelig, da Pantegælden, naar Ejendomme blive solgte i Tider med høje Konjunkturer, hvor Spekulationen navnlig flourer, vilde blive beregnet betydelig højere. Det kan ikke nægtes, der er noget bestikkende i Tanken; men ved nærmere Eftersyn vil den dog findes at være umulig at udføre i Praxis.

En stor Del af den Pantegæld, der hviler paa Landets Ejendomme, repræsenteres som bekendt af Kreditforeningsobligationer, og en ikke ringe Del af disse ere jo i udenlandske Kreditors Hænder. Allerede af denne Grund vilde et saadant Forslag, som Forf. fremfører om, at Lovgivningsmagten skulde omskrive al Pantegæld og Rentebetaling af samme til Betaling efter Normaltaxt være en Umulighed (hvilket han da ogsaa selv har haft Øje for); men ogsaa overfor Indlandets Kreditorer vilde en slig Foranstaltning være en Voldshandling, som neppe mange vilde gaa med til. Skulde Tanken føres ud i Livet, maatte det aabenbart ske gennem nye Kreditforeninger eller nye Serier i de alt eksisterende, men selv i saadant Tilfælde vilde man støde paa adskillige Vanskeligheder. Hvorledes skulde det nemlig

lade sig gøre fra først af at fastsætte en slig Normaltaxt? Det blev jo noget fuldstændig vilkaarligt, ligesom den aarlige Vexlen efter Konjunkturerne for Livsformødenhederne ikke lod sig bestemme paa en blot nogenlunde retfærdig Maade, d. v. s. saaledes at der skete fuld Hensyntagen til begge Sider, baade til Debitorerne for Pantegælden, og Ejerne, og Kreditorerne, og Kapitalisterne. Ja havde man en Samfundsordning, hvor der fandtes Normaltaxter for de forskellige Varer og Normaltaxt for Arbejdsløn, kort sagt en fuldstændig socialistisk Statsordning eller hvad man nu vil kalde den, saa var sligt maaske paa sin Plads, men under den nu bestaaende Samfundsordning lader Forfatterens Tanke sig ikke gennemføre. En slig Tanke om at betale en Ydelse efter en Taxt, der vexler med Konjunkturerne, har — som Forf. ogsaa gør opmærksom paa — sin fulde Berettigelse og vinder mer og mer Udbredelse ved Forpagtning af Landejendomme. Her er det fuldstændig naturligt, naar Afgiften bestemmes f. Ex. til en aarlig Ydelse af saa og saa meget Smør eller erlagt i Penge efter Noteringen derpaa, dels fordi Smørprisen for Landmænd for Øjeblikket afgiver en naturlig Maaler for Udbyttet af deres Bedrift, dels fordi denne Betalingsmaade har sin naturlige Berettigelse i Forholdet mellem Ejer og Bruger. Ejeren bør nemlig under en individualistisk Samfundsordning naturligt bære Risikoen, og for Brugeren er der ikke Tvivl om, at denne Betalingsmaade er heldigst; men ganske anderledes stiller Forholdet sig, naar Brugeren tillige er Ejer og kun skal svare Renter af sin Pantegæld; thi Pantekreditor er ikke Ejer, han har anbragt sine Penge i Ejendommen, fordi han vil have et nogenlunde konstant Udbytte af dem og ikke vil løbe en Ejers Risiko; men denne Risiko vil han faa at føle paa en langt stærkere Maade ved den af Forf. foreslaaede Ordning; thi blev den gennemført, maatte den tage det væsentligste Hensyn til Debitoren. Kreditorerne (Obligationsejerne) vilde blive forvandlede til en Slags Aktionærer med de af denne Stilling flydende Mangler og Fordele. At der med den nuværende Ordning af Pantegælden aabnes Spekulationen Raaderum, og at dette ikke er

heldigt særlig for Landejendommenes Vedkommende, skal indrømmes, men hvad er der at gøre derved? vistnok meget lidt, medmindre man vil gaa et saa langt Skridt over imod en anden Samfundsordning, som vistnok kun faa tænke paa. Forf.s Maade at afhjælpe dette Onde paa vilde næppe hjælpe, thi at sligt skulde have forhindret Landejendomsbesidderne i at forkøbe sig paa deres Ejendomme, som de have gjort i de Tider, hvor Priserne for Landbrugsprodukter vare høje, er mer end tvivlsomt, og vel at mærke: denne Omstændighed at saa saare mange Landejendomme er købte til urimeligt høje Priser, Priser der vare altfor høje selv under de bedste Konjunkturer for Landbrugsprodukter, vi have haft, i Forbindelse med Tilstedeværelsen af en altfor ringe disponibel Kapital, er sikkert lige saa meget som Prisfaldet i Landbrugsprodukter Skyld i den økonomiske Misère blandt Landbrugerne for Tiden. Til at forhindre sligt maa der andre Midler end det af Forf. foreslaaede, og det kan vel endda være tvivlsomt, hvorvidt de vilde hjælpe. Naar der som et saadant Middel (af tyske Forfattere) er foreslaaet at indføre en lovbestemt Grænse for den Gæld, der kunde tinglæses paa en Ejendom, naturligvis suppleret med et Forbud imod at Exekution kunde ske i Ejendommen for et større Beløb, da er det muligt, at en saadan Forholdsregel i Tidens Løb vilde hjælpe. For Øjeblikket vilde den imidlertid næppe have stor Betydning, da man ikke godt kunde bringe den til Anvendelse, uden hvor Ejendommen skiftede Ejer; men i saa Tilfælde var det vel muligt, at man vilde opnaa, at Køberen af en fast Ejendom maatte være raadig over større Kapital end nu nødvendigt; — sikkert er dette dog ikke, da Virkningen vel ogsaa kunde blive den, at Ejendomspriserne bleve trykkede, og at vedkommende Ejers rent personlige Gæld steg med et lignende Beløb som det, hvormed den paa hans Ejendom tinglæste aftog.

Ejendommenes tinglæste Gæld er som bekendt steget stærkt i de sidste Decennier og Forf. ser ingen Ulykke heri, da han mener, at den raske Udvikling af Krediten mer end noget andet har været Aarsagen til Landbrugets raske Frem-

blomstren. I dette sidste har Forf. maaske for en Del Ret, men man fristes uvilkaarlig til at spørge, om dette Resultat ikke er lidt for dyrt købt, thi det har medført den Virkning, at en stor Del af Landets Grundejere i Virkeligheden Intet eller saa godt som Intet eje af deres Ejendomme, og hvad værre er, naar man spørger, hvorledes der skal raades Bod herpaa, maa man tilstaa, at efterat Kreditforholdene herhjemme have taget den Udvikling, som sket er, er det saare vanskeligt at komme bort derfra og ind i en anden Gænge. Naar der f. Ex. af flere Talere paa det nordiske nationaløkonomiske Møde blev ivret saa stærkt imod de lange Amortisationstider for Laanene i fast Ejendom, hvorpaa man er kommen ind herhjemme, saa er dertil at bemærke, at det ikke er let at se, hvorledes man — i alt Fald i en nær Fremtid — skal komme bort herfra; thi at Landbruget for Tiden som Helhed ikke vilde kunne bære en hurtigere Amortisation turde være sikkert. Men selv for de Ejendommers Vedkommende, som kunde bære en hurtigere Amortisation, tillade vi os at betvivle, at Ejerne, efterat de engang er vante til Laan med langsom Amortisation, vilde tage Laan i Instituter, som fordrede en hurtig Amortisation; Tilbøjeligheden hertil er overmaade ringe, og Følgen af, at Kreditforeningerne bleve indrettede med en hurtigere Amortisation vilde rimeligvis blot blive den, at deres Laanevirksomhed vilde blive i høj Grad indskrænket, medens Sparekasser og lignende Instituter, der gav ikke amortisable Laan i fast Ejendom, vilde faa stærk Tilgang af Laantagere.

A. B.
